

25 jaar

stichting werkgroep
milieubeheer rhenen

1996 nr. 2

NIEUWSBRIEF

D. Prins

---

voorz. D. Prins
Asterstraat 3
3911 WE Rhenen
0317 614282

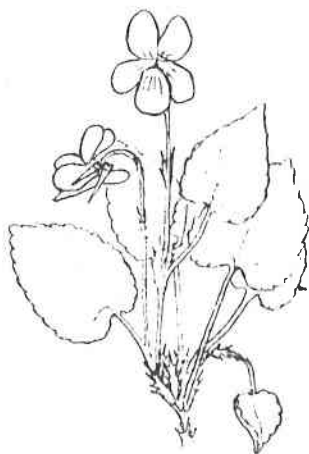
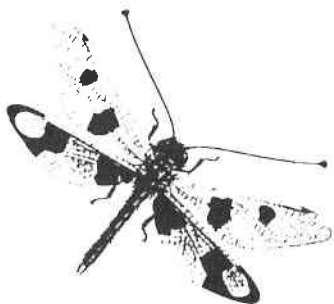
secr. N. Terpstra
Vogelenzang 25
3911 AR Rhenen
0317 615509

penningm. L. Deurvorst
Beukenlaan 20
3911 XK Rhenen
0317 616382

INHOUDSOPGAVE

Het is gelukkig niet allemaal...; stadsbosseninventarisatie	pagina 3
Ko Steenman, proficiat !!	5
Kwintelooyen	7
Stand van zaken Palmerswaard	9
Wilgen knotten in Elst	12
Eco-team programma, nu in Rhenen	13
Van de Penningmeester	15
Milieutelefoonnummers	16

Kopij voor de volgende Nieuwsbrief inleveren vóór 15 maart 1997 bij Paula Goudzwaard, Duistereweg 18, 3911 AK Rhenen.

**HET IS GELUKKIG NIET ALLEEN MAAR KOMMER EN KWEL;
MOOIE WILDE BLOEMEN HEEFT RHENEN OOK NOG WEL!**

Actie voeren, bezwaarschriften schrijven, allerlei wettelijke bepalingen tot op details uitzoeken, op een hoorzitting verschijnen, soms tot in Den Haag bij de Hoge Raad toe, dat is uiteraard meestal een wat "verdrietige" bezigheid. Verdrietig, omdat je vaak tegen allerlei haren instrijkt en je je bij je tegenstanders, die vaak toch de "steunpilaren" (maar milieu-aantasters en natuurvernietigers vinden wij geen goede steunpilaren...!) van deze maatschappij zijn, niet bepaald populair maakt. Laatst, bij de uitreiking van "de gouden lepelaar" aan Ko Steenman -- over goede steunpilaren gesproken...!! (zie ook het aparte hieraan gewijde artikeltje) --, sprak ik hierover met de heer Top, onze burgemeester, en toen zei hij: "Waarom komen jullie niet gewoon eens wat vaker met ons praten in plaats van al die brieven-schrijverij en in hoger beroep gaan, wat ons veel tijd kost en jullie ook veel inspanning en geld, terwijl jullie tegen allerlei al lang geaccepteerde zaken zoals de Macrocrosses toch niet veel zult bereiken en er toch ook via samenwerking wel iets gedaan kan worden...?!" (of woorden van gelijke strekking).

Ik kon hem hierin helaas maar gedeeltelijk gelijk geven: onze Stichting werkt ook wel degelijk samen met de gemeente en particulieren, denk maar eens aan onze inbreng in de Advies-groep Groen, het jaarlijkse wilgenknotten, en onze recent gestarte activiteiten met de ecoteams, maar als de Rhenense groene ruimte wordt ingevuld met auto- en motorgeweld (om van een skibaan nog maar niet te spreken...), een vreselijk diepe ontzandingsplas, grote parkeerterreinen, en een jachthaven, dan heeft praten helaas niet zo veel zin meer.

Gelukkig zijn er ook WMR-bezigheden waar je wat prettiger gevoelens van over houdt, en ik noemde al enkele voorbeelden. Waar ik zelf elk jaar veel plezier aan beleef is het inventariseren van wilde planten, in mijn eentje of samen met iemand, of met een groter aantal leden van de plantenwerkgroep van de Vereniging voor Veldbiologie KNNV, afdeling Wageningen. Ik ga, om het eens modern te zeggen, "uit mijn dak", als ik speurend in berm, bos of veld op een zeldzame soort stuit! Maar ook een gewone plant kan een bijzonder gevoel geven, bijvoorbeeld door bloemkleur of -geur. Dat geldt naast planten uiteraard ook voor vogels, vlinders en andere insecten, hagedissen en andere dieren, maar op het terrein van de planten doe ik mijn meeste waarnemingen, omdat ik daarvan de meeste kennis bezit, zodat ik gemakkelijk tot een compleet rapport inclusief beheers-aanbevelingen kan komen.

Trouwens, ook gewoon in de natuur zijn geeft me vaak een bijzonder gevoel, iets van ontspanning en "opgenomen zijn", en het zo heerlijk open staan van al mijn zintuigen! En als er dan een "jolic" groepje kruisbekken neerstrijkt in de larixen, of er vliegt een knalgele of bloedrode libelle langs, dan is er net dat beetje "extra"...! Wel denk ik dat het herkennen van soorten je attentheid en plezier vergroot; daarom raad ik iedereen aan zich eens wat meer in de natuur te verdiepen, via IVN, KNNV, enz. (elk voorjaar geef ik zelf een natuurcursusje in de Westpoort!). Twee zien veelal meer dan één (behalve uiteraard als een groep lawaaiig is en bijvoorbeeld de vogels

al van verre wegjaagt), en het geeft een apart soort gezelligheid.

Juist insecten kunnen letterlijk schitterend mooi zijn: zo zag ik bij de Reumersweg op de bladeren van de gewone hennepnetel kevertjes zitten, haantjes genaamd, met "hallucinerend" blauw-groene weerschijnkleuren. De gemiddelde wandelaar zal er zo maar langslopen, maar als je hebt leren opletten wordt dat anders! En er was juli-augustus een invasie van 2 soorten trekvlinders, de distelvlinder en de gamma-uil. Als je dat opmerkt, ben je veel betrokkener bezig. Zo geniet ik elke zomer weer van de wel heel aparte wolbij, die speciaal op de betonie in mijn wilde plantentuin vliegt. Deze vliegt, met een bijzonder territoriaal gedrag, slechts op enkele soorten planten, maar veel mensen zullen er geen oog voor hebben. En met vogels als koolmees, heggemus en roodborst heb ik het hele jaar door rond mijn huis een "relatie" door hen in hun eigen taaltje terug te fluiten!

Door plant en insect op dia te zetten, vaak in combinatie met landschappen of cultuurhistorische objecten (buitenland!), kan ik andere mensen vervolgens deelgenoot maken van deze bijzondere ervaringen, en daarvoor reis ik het hele land door.

Wat heb ik nu in 1996 allemaal voor bijzonders gezien? Om te beginnen stond dit jaar een inventarisatie van de Stadsbossen op het programma, met name voor vogels en planten, met het oog op het komende bosbeheerplan. Ko Steenman c.s. inventariseerden de zangvogels en ik hoop dat hij hiervan nog eens een verhaal in een volgende Nieuwsbrief kan schrijven. Zelf heb ik de planten gedaan, plus wat ik "toevallig" aan dieren (zoals insecten, maar ook de zandhagedis) zag, en dat was voor die in vele percelen verdeelde 100 ha best een hele klus! Hierbij dank aan Paula Goudswaard, die me enkele keren heeft geassisteerd. Intussen is het geheel verwerkt tot een mooi ingebonden verslag -- dank aan de Gemeente, met name Sandra Joosten, voor het vermenigvuldigen, inbinden en voorzien van een mooie omslag! O.a. is nu op een plattegrond ingekleurd waar ik wel of geen struiketagage aantrof.

In de typische houtproductiepercelen van douglasspar, japanse larix, en Amerikaanse eik trof ik meestal een compleet kale bodem of gras en mossen aan. Via het maken van open plekken of vervanging door loofhout probeert men daar nu meer variatie te krijgen. In de wat oudere grove dennenpercelen is vaak wel een gevarieerde struiklaag aanwezig van vooral berk en/of lijsterbes. De Amerikaanse vogelkers moet nog wel steeds bestreden worden. In totaal trof ik 210 soorten hogere planten aan, waarvan 20 aangeplant, maar alleen in de wegbermen vond ik een grote variatie. Als meest bijzondere soorten noteerde ik de brede wesporchis (zeker 175 exemplaren!), rivinus- of witsporig bosviooltje, en muursla.

In de Rhenense bossen groeien veel gras (bochtige sme!), mossen, bramen, stekelvaren, blauwe bosbes -- dit jaar massaal met vruchten!, maar er is weinig van geplukt, mogelijk door de angst voor de ziekte van Lyme, maar het is ook een veel vermoeiender klus dan bramen plukken! --, en liggend walstro, maar ook wel struikhei. Heel leuk vond ik de aanwezigheid van vele zandhagedissen in de noordelijke percelen, en dat zal ik nog apart doorgeven aan de landelijke registratie van reptielen en amfibien (bedreigde soorten). Dat er veel insecten in

en bij het bos zijn bleek wel uit het er massaal boven rondvliegen van boerenzwaluwen in augustus, die dan krachten (vetreserves) moeten opdoen voor hun grote trektocht naar het zuiden!

Op de ecologische akker van de Koerheuvel trof ik als bijzondere soorten heel veel amsinckia aan, naast kromhals, korenbloem, bleekgele hennepnetel, akkerleeuwbeek, quichelheil, en massaal veel echte kamille. Minder fraai zijn de vele melganzesoet, varkensgras, en bijvoet, zodat de akker er 's zomers niet altijd in alle opzichten fraai bij ligt, zeker niet als het graan ook nog eens is platgeslagen door regen en wind... Maar hier wordt tenminste niet al die varkensgier uitgereden zoals dat elders op de maisakkers gebeurt.

Het zou hier te ver voeren om in detail mijn vele andere waarnemingen te vermelden, maar ik noem nog de volgende bijzondere soorten: plotseling massaal de zeldzame akkerandorn in omgewerkte grond op het erf van Thijs en Trudy Janssen aan de Boslandweg, maar liefst circa 140 fraai bloeiende exemplaren van het bezemkruiskruid en ook veel beklierde nachtschade op de Plantage Willem III, heel veel vlooienkruid en slijkgroen in de Blauwe Kamer, en een forse plek viltganzerik in de berm van de Utrechtsestraatweg. En buiten Rhenen deed ik complete inventarisaties met de nodige bijzondere vondsten in Ede en Heteren, respectievelijk met het oog op huizenbouw in de Doesburgerbuurt en een mogelijke actie om het extensieve karakter van een camping te helpen behouden.

Konklusie: de natuur is gelukkig nog niet overal in Rhenen (en daarbuiten) een eenheidsworst geworden, maar we moeten wel oppassen onze groene ruimte alleen in dienst van de "Homo economicus" te stellen.

Dirk Prins

KO STEENMAN, PROFICIAT!!

Hierbij feliciteren bestuur en leden van onze Werkgroep Ko Steenman, de in Rhenen welbekende vogelkenner en natuurbeschermmer en ook binnen onze Stichting geen onbekende, van harte met zijn op 31 oktober (tegelijk met de Palmerswaard-hoorzitting...) aan hem uitgereikte gouden lepelaar, een hoge landelijke en zelfs internationaal ereteken, dat slechts af en toe uitgereikt wordt aan mensen die zich op uitzonderlijke wijze hebben ingespannen voor "de zaak" van onze avifauna. De WMR was met een aantal mensen en vele anderen aanwezig bij de uitreiking in het oude raadhuis, waar de Eric Wanders-directeur van Vogelbescherming Nederland, Simon Klinge van Het Utrechts Landschap, burgemeester Top, en voorzitter Bram Wassenaar van de Vogelwerkgroep KNNV Wageningen uitgebreid stilstonden bij het vele werk dat Ko in de loop van een groot aantal jaren heeft verricht (en nog verricht!) ten behoeve van de vogels en de natuur.

Zo was hij medeoprichter van de landelijke vogelinventarisatie Sovon, organiseerde hij jarenlang vele uiteenlopende vogel-excursies, schreef hij uitgebreide verslagen van vogelinventarisaties, en deed dat laatste zelf ook intensief in het veld, vroeger veelal samen met zijn vrouw Tinie, die het nu wat

rustiger aan doet. Ook gaf hij, "licht kritisch" volgens Klinge en op aimabele wijze, beheersaanbevelingen. Intussen is Ko 80 jaar, maar hij gaat door met zijn belangrijke werk in het veld en achter zijn typemachine. Zo zit hij onder andere ook in de gemeentelijke Adviesgroep Groen, net als ondergetekende, en inventariseerde hij dit jaar samen met enkele anderen de Rhenense Stadsbossen. Grebbeberg, Blauwe Kamer, stedelijk groen, Palmerswaard, en nog andere gebieden zijn door hem bij herhaling geïnspecteerd op de aanwezigheid van broeden/of trekvogels, en dat geeft belangrijke inzichten in de effecten van het groenbeheer. Nogmaals, Ko en Tinie, van harte gelukkig, en dat we nog vele jaren mogen genieten van je deskundigheid, vriendschap, en interessante verhalen!

Dirk Prins

Lepelaar *Platalea leucorodia*

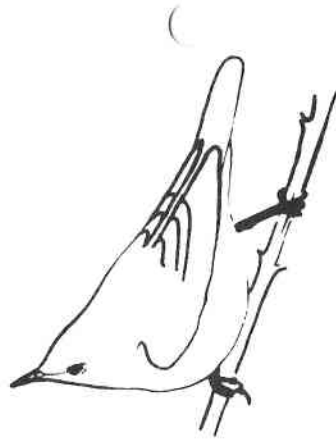
Kwinteloijen

Als je vanaf de autoweg naar Kwinteloijen wandelt, kom je bovenaan de voormalige zandgroeve uit. Vanaf dit punt heb je een prachtig uitzicht over een groot deel van de Gelderse Vallei. In de verte, aan de overkant van de vallei, kun je zelfs de Veluwe zien. Het uitzicht is zo mooi, dat je het gebied aan je voeten bijna zou vergeten. Toch is ook dit gebied het bekijken zeker waard. Kom je hier in het voorjaar dan kun je genieten van de vogelzang van o.a. de geelgors, grote lijster, boomleeuwerik of bosrietzanger. Een waar vogelconcert komt je hier op een mooie lentemorgen tegemoet. Ook de flora is het bekijken zeker waard. Met soorten als o.a. echt duizendguldenkruid, wolfsfoot, veel klaversoorten, dwergviltkruid enz. kan de plantenliefhebber zijn hart ophalen.

Helaas staat dit gebied onder zware druk. Motorcross met Hemelvaartsdag (midden in het broedseizoen!) hoort absoluut niet in dit gebied thuis. Nu heeft de gemeente Rhenen echter een vergunning afgegeven voor drie keer twee dagen crossen per jaar, zodat het terrein een permanent crossterrein is geworden.

Het Recreatieschap (dat het terrein beheert) verhuurt het gebied ook regelmatig aan buro's die er terrein-autotrails houden met als excuus dat er geld binnen moet komen om het terrein te kunnen beheren. Voor 500 gulden kan men (zonder toezicht) met terreinauto's door het gebied crossen, waarbij natuur en landschap fors worden aangetast. De gemeente Rhenen en het Recreatieschap weten vaak niet eens wanneer er wat gebeurt in het terrein. Er is dan ook niet of nauwelijks toezicht op de diverse evenementen. En dit noemt men bij de gemeente "een zeer zorgvuldig beleid met goede regelgeving betreffende natuur en milieu". Het is maar dat men het weet!!

De W.M.R. is tegen de vergunningverlening van de gemeente in beroep gegaan bij de arrondissementsrechtbank te Utrecht. Wij hopen zo de natuur te beschermen tegen de verloederende hand over hand toeneemt. Echter, de volgende aanslag op dit gebied wordt door de gemeente en het Recreatieschap alweer voorbereid. Dit maal staat een kunstschaatsbaan hoog op het verlanglijstje van B&W en het Schap. Ook hieraan ligt weer het exploitatietekort van het Recreatieschap ten grondslag. Daarom moet het terrein zo goed mogelijk worden verkocht! Echter, voor deze attracties moeten weer wegen, dure voorzieningen en verdere infrastructuur worden aangelegd, zodat men weer meer geld nodig heeft!! Het beroerde voor de bewoners van deze gemeente is dat men meebetaald (via gemeentebelastingen) aan iets waar men niet op zit te wachten. Het overgrote deel van de inwoners wandelt liever in een mooi bosgebied met een prachtig uitzicht dan dat men te maken heeft met massale, intensieve en lawaaiige evenementen waar mensen gebruik van maken die van heinde en ver komen om Rhenens grondgebied te misbruiken. De Rhenense politiek staat erbij en kijkt ernaar. Als men naar de diverse partijprogramma's van vóór de verkiezingen kijkt, zijn de meeste partijen voor een goed en leefbaar milieu. Na de verkiezingen komt van alle schone beloften maar weinig terecht en wast men de handen in onschuld bij de verdere afbraak van Rhenens leefmilieu. Dit alles onder het mom van "verantwoord, goede regelgeving, strenge controle, goed voor de economie" en nog meer van dit soort gebeuzel. Ik hoop dat de politiek haar verantwoordelijkheid neemt en niet toestaat dat het gebied op deze manier nog verder vernield wordt, zodat men kan blijven genieten van een situatie zoals in het begin van dit stukje beschreven staat!

Stand van zaken Palmerswaard

De Werkgroep Milieu Rhenen volgt de gemeentelijke procedures rond het inmiddels beruchte Palmerswaardproject op de voet. Als Stichting WMR zijn wij een rechtspersoon. Het ligt voor de hand dat, als het gemeentebestuur ondanks alle bezwaren toch het bestemmingsplan vaststelt, de diverse protesterende stichtingen in ieder geval in hoger beroep zullen gaan.

Daarom is het van groot belang dat nu op elke stap in de procedure rond bestemmingsplanwijziging, milieuvergunning en ontgrondingsaanvragen gereageerd wordt. Want het is zo geregeld dat wanneer je de eerste stap mist, bijv. bij het gemeentelijke ontwerpbestemmingsplan, je bij ieder volgend beroep naar de provincie en nog later naar de Raad van State buiten de boot valt.

Zitting Raad van State, 6 september 1996

Een harde les we hebben geleerd toen wij in 1995 wél gereageerd hadden op de ontgrondingsaanvraag die Koramic Holding BV en de gemeente Rhenen ingediend hadden bij de vergunningverlenende instantie de Provincie, maar verzuimden in hoger beroep te gaan. Dat verzuim is verklaarbaar omdat de provincie verwarring geschapen had door te besluiten de gecombineerde ontgrondingsaanvraag op te splitsen in 2 deelvergunningen: een verlenging van bestaande vergunning voor het meest westelijk deel en de later te behandelen vergunning voor zandwinplas en jachthaven.

Een sluwe strategie om de ontgroning stapsgewijs aan te pakken. Enerzijds omdat hierdoor een MER-procedure op grond van een minimaal aantal ha oppervlakte (50 ha) ontlopen kan worden, anderzijds omdat tegen verlenging van een bestaande vergunning voor ontkleining in het meest westelijke deel, met de afwerking natuurontwikkeling weinig bezwaren te verwachten waren.

Dat gold ook voor de WMR: tegen ontkleining en natuurontwikkeling hebben wij geen bezwaar. Anderzijds is wel aanvechtbaar dat deze deelontgroning wezenlijk onderdeel is van een totaalplan inclusief zandwinplas en jachthaven. Een gevolg van deze deelaanvraag kan zijn dat de rest van het project als dominostenen zal vallen, ook wel de salami-taktiek genoemd. Omdat de heer Van Dam, als aanwoner van dat gedeelte, wél bezwaar gemaakt had, werd de WMR ook in de gelegenheid gesteld om een zgn. ondersteunende inbreng te leveren bij de zitting van de Raad van State.

Dat stelde ons voor problemen, want het doel van de heer Van Dam was om de ontstane kleigaten weer op te vullen met zand of baggerslib om zo de agrarische functie van de uiterwaarden te herstellen. Deze eis had weinig kans van slagen omdat tegenwoordig bij de wet verboden is om gaten met verontreinigd slib op te vullen én het rijksbeleid voor de uiterwaarden natuurontwikkeling is.

Onder het motto: in ieder geval gebruik maken van de geboden gelegenheid met de mogelijkheid om de samenhang met een totaalplan alvast aan te kondigen bij de Raad van State + het feit dat we op deze manier kennis konden nemen van de strategie van ontgronder Koramic Holding BV. en de provincie zijn we op 6 sept. naar Den Haag getogen. Vooraf hadden we pleitnotities + plankaarten als bijlagen ingestuurd en het deed ons in ieder geval genoegen dat het Raad van Statenlid "onze" folder van het Palmerswaardproject en andere plankaarten voor zich had uitgespreid en regelmatig raadpleegde. Hij sprak ook uit dat hij de bui bij toekomstige plannen al zag hangen bij zoveel verzet uit Rhenen. Zoals te verwachten werd de heer Van Dam in het ongelijk gesteld.

Winst van deze zitting is voor de WMR het volgende:

1. Koramic Holding heeft verklaard dat het totaal van 150.000 m3 klei uitsluitend gewonnen zal worden in het uiterst westelijke deel. Dat gegeven had de WMR aangevochten omdat de oorspronkelijke aanvraag voor 150.000 m3 van toepassing was voor o.a. die percelen waar later zandplas en visvijver aangelegd zouden worden. Deze verklaring is een winstpunt, want hierdoor vervalt bij een latere aanvraag ieder noodzaak voor kleiwinning uit het middengedeelte van het project: het volle pond aan klei is al binnengehaald!
2. Koramic hield een pleidooi voor de gemiste economische waarde van klei, nl. een handelswaarde van 1 tot 1,2 miljoen (terwijl in de exploitatie-opzet van het bestemmingsplan een bedrag van 3 ton werd genoemd!). Dus kennelijk is de marktwaarde voor klei verviervoudigd en dat biedt perspectieven voor een kleinere jachthaven.
3. Koramic en de provincie hebben verklaard dat deze vergunningverlenging op zich zelf stond en niets te maken had met een later totaalplan Palmerswaard.

Hoorzitting gemeente.

Op de drukbezochte hoorzitting op 31 oktober in de Hof van Rhenen heeft Roos Blommers de zienswijze van de WMR toegelicht, vooral gericht op de milieu-aspekten. Speerpunten waren:

- Feit dat in de Staatscourant vorig jaar het nieuwe rijksbeleid voor de MER (Milieu Effect Rapportage) was vastgelegd. Dat betekent dat voor toeristische en recreatieve projecten in een natuurgevoelig gebied, zoals de Palmerswaard als onderdeel van de EHS (Ecologische Hoofd Structuur) is, een oppervlakte van 20 ha. voldoende is om een MER-procedure te rechtvaardigen. De vertegenwoordiger van de Heidemij bekende hiervan nog niet op de hoogte te zijn.
- Diepe zandwinning levert geen natuur op, dus afwerking natuurontwikkeling is misleidend.
- Kwaliteit van water in de zandwinplas (alias natuur/recreatieplas en surfplas) als gevolg van het risico van doorspoeling zware metalen in de in 1979 volgestorte kleiutgaten. Deze putten zouden gesaneerd moeten worden en de gemeente zou een schone grond verklaring moeten eisen van de vervuiler ("de vervuiler betaalt").
- Verplicht regelmatig onderhoud van bagger in een jachthaven.

Het feit dat Roos de zienswijze van de WMR verwoordde gaf WMR-voorzitter Dirk Prins de gelegenheid om daarna een wat meer persoonlijke en "bredere visie" te geven door verbanden te leggen tussen verschuivende normen en waarden en de zorg voor verpretparkisering in de natuur van Rhenen.

Het woord is nu aan het gemeentebestuur.

Op 3 december, wederom in de Hof van Rhenen, zal de gemeentelijke commissie Ruimtelijke Ordening hierover een standpunt innemen.

Najaar 1996

WILGEN KNOTTEN IN ELST

Vanaf zaterdag 23 november wordt er weer geknot door de Rhenense Milieuwerkgroep.

Ditmaal zijn de bomen aan de Rijn in Elst aan de beurt.

Vrijwilligers vanaf 14 jaar zijn van harte uitgenodigd om mee te helpen. (Jongere kinderen zijn met hun begeleiders ook welkom).

Door de trouwe inzet van de knotploeg zijn de wilgen langs de buitenhank in Elst behouden gebleven. Al 24 jaar onderhoudt de Rhenense Milieugroep deze bomenrij. Alleen bij goed periodiek onderhoud kunnen knotwilgen gehandhaafd blijven. Bij het knotten is er werk voor iedereen: van jong tot oud, zowel in de bomen als op de grond. Alleen met motorzaag wordt niet gewerkt. Het gezaagde dikkere hout wordt eerlijk onder de deelnemers verdeeld. Dit t.b.v. haard of houtkachel thuis.

De milieuwerkgroep verzorgt het gereedschap en een vrijwilligersverzekering. Breng s.v.p. zelf iets warmes te drinken mee en trek oude kleren en laarsen aan.

Er wordt gewerkt op zaterdagen van 9.00 tot ca. 12.30 uur. Vanaf 23 nov. op bovengenoemde plaats!

Voor meer informatie: Peter de Boer, tel.0317-613696 of
Piet van Klaveren, tel.472304, Rijkstraatweg 251.

ECO TEAM PROGRAMMA, NU IN RHENEN. Global Action Plan Nederland

Vrijdag 8 en zaterdag 9 november j.l. bemanden enkele werkgroep-leden tesamen met een vertegenwoordigster van GAP Nederland een info-stand in de bibliotheek van Rhenen. Doel van deze informatie-verstrekking was het Eco Team Programma onder de aandacht te brengen en potentiële kandidaten te werven voor Eco Teams in Rhenen.

Lucht- en bodemvervuiling, ontbossing aantasting van de ozonlaag... We willen wel dat het verandert, maar hoe? Waar begin je? Wat kan je zelf doen en ... maakt het ook echt iets uit?

"Ja", zegt GAP (Global Action Plan for the Earth); "Alle beetjes helpen. En als er nu maar voldoende mensen het voortouw nemen, dan volgt de grote middenmoot vanzelf."

Het GAP is een initiatief van een aantal internationale milieudeskundigen en gedragswetenschappers, onder het voorzitterschap van David Gershon. Hij organiseerde in 1986 de First Earth Run, de tot nu toe grootste vredesmanifestatie ter wereld.

Het Eco Team Programma is een internationaal actieplan voor het behoud van de aarde. Inmiddels zijn in 14 landen Eco Teams aan de slag, met het speciaal-ontwikkelde werkboek als leidraad, om het dagelijks leven milieuvriendelijker te maken. Een bijkomend groot voordeel is dat huishoudens, die deze methode in hun dagelijks leven invoeren, honderden gulden per jaar besparen.

30 november a.s. brengen we het Eco Team Programma nogmaals onder de aandacht van de Rhenense bevolking tijdens de derde-wereld-markt in het Hof van Rhenen. En op 10 december volgt een voorlichtingsbijeenkomst in de Westpoort, waarvoor eenieder, die te kennen geeft/gaf geïnteresseerd te zijn, uitgenodigd wordt. Deze avond wordt nadere uitleg gegeven hoe het Eco Team Programma werkt en hoe je een Eco Team kunt starten.

Stichting GAP Nederland
Postbus 18626, 2518 JC Den Haag, tel. 070-3466995

Aan de hand van een praktisch werkboek worden stap voor stap de volgende 6 thema hoofdstukken behandeld :

afval
gas
electriciteit
water
vervoer
consumenten

Per thema bekijkt u in uw huishouden welke milieusparende maatregelen binnen uw bereik liggen. Het werkboek ondersteunt u met praktische tips en achtergrondinformatie.

In een team

U kunt een Eco Team van zes tot tien personen vormen met burens, vrienden of kennissen , maar b.v. ook met een groep collega. Eco Teams komen samen in acht maandelijks bijeenkomsten, waarbij telkens een nieuw onderwerp aan de orde komt. Ervaringen en weetjes worden uitgewisseld en u helpt elkaar over eventuele struikelblokken heen.

Voor opgave en/of meer informatie kunt u contact opnemen met de WMR of met Stichting Global Action Plan Nederland
Postbus 18626
2502 EP Den Haag.

VAN DE PENNINGMEESTER

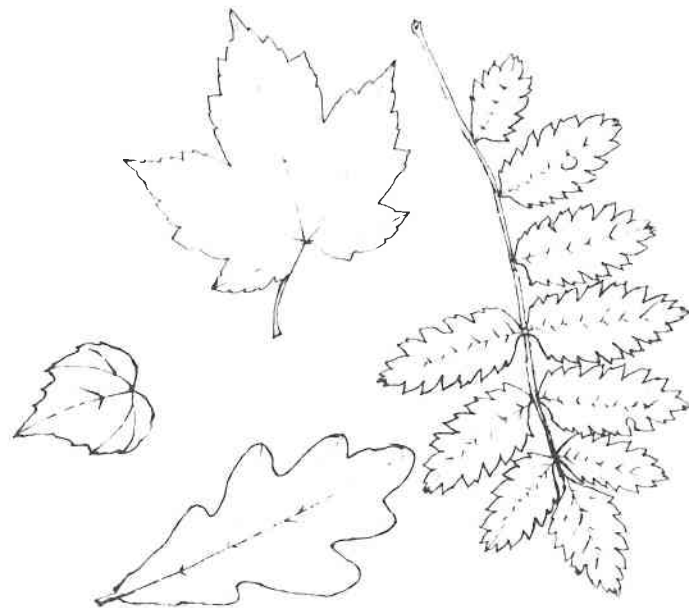
Nieuwe donateurs

Ons zilveren jubileumjaar heeft enige nieuwe donateurs gebracht en daar zijn we blij mee. Maar het vele werk dat op ons pad komt, vraagt om een goede financiële steun. Daarom zijn wij zo vrij om bij deze Nieuwsbrief een wervingskaart in te sluiten, met het verzoek eens in uw vrienden- en kennissenkring rond te kijken naar een of meer nieuwe weldoeners. Bij voorbaat hartelijk dank.

*Penningmeester Stichting
Werkgroep Milieubeheer Rhenen
L. Deurvorst.*

Wilt u de Werkgroep Milieubeheer Rhenen steunen en bent u nog geen donateur, meld u zich dan aan bij het secretariaat of de penningmeester. Telefoonnummers vindt u op de voorkant van de Nieuwsbrief.

Betalingen op Girorekening 2911077 t.n.v. de penningmeester Werkgroep Milieubeheer Rhenen.

Milieunummers

Politie Rhenen	
milieu-ambtenaar Hoogendorp	0317 619007
Gemeente Rhenen	
milieu-ambtenaar Haverkamp	0317 682272
Milieutelefoon	
provincie Utrecht	030 2515500
provincie Gelderland	026 3599999
Algemene Inspectie Dienst (AID) voor mestboek-	
houding, mestoverlast en bestrijdingsmiddelen	0172 473691
Inspectie voor milieuhygiene	030 2515500
Geluidshinder vliegtuigen	
hoofdinspecteur luchtmachtstaf	06 0226033
of klacht inspreken op geluidsband	070 3492300
Verontreiniging oppervlakte wateren	030 2583580
Alarmnummer verontreiniging van de Rijn	026 3615302
Stichting Reinwater	020 6719322
Provincie Utrecht	
informatie afvalverwerking, bodemvervuiling,	
stortplaatsen e.d.	030 2802444
Alternatieve Consumentenbond	
voeding en gezondheid	020 6863338
	020 6863586
Centrum voor energiebesparing Delft	015 2131260
Stichting Voorlichting Energiebesparing	055 5497911
Medische Milieudeskundige	030 6987614
Nationale Ombudsman	070 3563563
Stichting Handhaving Milieurecht	020 6833243
Informatiepunt Wet Milieubeheer	070 3394110
Milieurechtswinkel Apeldoorn	055 5220500

Deze nieuwsbrief werd gekopieerd door

dolar lichtdrukkerij

molenstraat 39 rhenen tel 0317-612362

stichting
werkgroep
milieubeheer
rhenen

Iedereen zal het er wel mee eens zijn dat de gemeente Rhenen schitterend gelegen is en een prachtige omgeving heeft. En dat willen we zo houden!

Wij, de Stichting Werkgroep Milieubeheer Rhenen zetten ons in voor het behoud van het natuurschoon en het milieu. Als vrijwilligers hebben we geld nodig en doen we graag een beroep op u om ons te steunen.

Wordt donateur en u wordt twee maal per jaar door middel van onze Nieuwsbrief op de hoogte gehouden. Bij voorbaat dank!

Postgiro : 2911077

Tel : 0317-61 63 82